

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Someron kaupunki lausuu yhteneväisesti Salon kaupungin kanssa seuraavaa: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen esityksen mukaan pitää säästää 58 miljoona euroa vuonna 2025, säästöt kohdistuvat laskennalliseen korvaukseen. Uuden kotoutumislain tarkoituksena on nopeuttaa ja tehostaa alkuvaiheen kotoutumista sekä lisätä maahanmuuttajien vastuutta kotoutumisesta. Kunnat rakentavat ja kehittävät parhaillaan kiireellisellä aikataululla ensi vuodelle kotoutumisen edistämisen palveluja ja suunnittelevat kunnan budjettia ottaen huomioon laskennalliset korvaukset. Lausuntomuutosten tuominen tässä vaiheessa vuodenvaihteen ja uudistusten ollessa jo hyvin lähellä aiheuttaa itsessään lisätyötä kunnille ja haastaa tulevan suunnittelua tuoden epävarmuustekijöistä kotoutumiskokonaisuuteen. On hyvä huomioida, että palveluiden rakentaminen ja kehittäminen on pitkä ja vaativa prosessi, palveluiden ylläpito ja kohderyhmälle tarjoaminen tarvitsevat pitkäjänteistä suunnittelua ja kärsivällisyyttä, koska tulokset eivät näy heti.

Leikkaukset heikentävät kunnan taloutta, erityisesti tällä ajalla, kun monien kuntien väestörakenne muuttuu ja vieraskielisten asukkaiden määrä on kasvanut merkittävästi. Somerolle on tullut erityisesti paljon eri-ikäisiä mutta eniten työikäisiä, lapsia ja nuoria ukrainalaisia pakolaisia, mikä tarkoittaa huomattavaa palvelutarpeen kasvua. Palveluiden riittämättömyys aiheuttaa kotoutumisen epäonnistumista ja kustannusten nousua tulevaisuudessa.

Someron kaupungin näkemyksen mukaan tulisi olla malli miten jatkossa tasoitetaan laskennalliset korvaukset ja toimeentulokisäästöt. Eri kunnissa on eri toimeentulotuen saajien määriä, esimerkiksi Somerolla on erityisesti paljon kotikunnan saaneita tilapäisellä oleskeluluvalla olevia, joiden ainut mahdollinen tuki on useimmiten perustoimeentulotuki. Someron kaupunki toivoo, että luodaan malli, miten tasoitetaan laskennallisia korvauksia ja perustoimeentulotuen korvauksia.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Laskennallisten korvausten avulla kunnat järjestävät kotoutumisen edistämisen palveluja. Leikkaukset aiheuttavat palveluiden heikennystä. Tästä seurauksena on kotoutumisen

heikentyminen, pahimmillaan epäonnistuminen, muiden viranomaisten ja palveluiden kuormitus ja kustannusten nousu.

Korvausten piirissa on vain osa maahanmuuttajista. Silti on monta palvelua, jotka kuuluvat kaikille, esimerkiksi kunnan palvelut, työllisyyspalvelut, ohjaus- ja neuvontapalvelut. Monikieliset ohjaus- ja neuvontapalvelut tukevat työllistymistä ja kunnan pitovoimaa. Tuleva yhteiskuntaorientaatio parantaa maahanmuuttajien kotoutumista ja kasvattaa tietoisuutta yhteiskunnasta sekä vähentää turhia asiointeja. Laskennallisten korvauksen vähentäminen kohdistuu nimenomaan palveluiden tuottamiseen. Kunnalla ei ole jatkossa mahdollisuuksia järjestää lukuisia kotoutumista tukevia palveluja eri-ikäisille eritaustaisille maahanmuuttajille, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Erityisesti haitallisena Someron kaupunki näkee tulevaa kotoutumislakia koskevassa esityksessä esille tuodun aikomuksen kumota monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä monialainen kotoutumissuunnitelma ja perheen kotoutumissuunnitelma. Someron kaupunki katsoo, että esitetyt toimenpiteet eivät tuo säästöjä, mutta heikentävät palvelua ja tulevat aiheuttamaan kokonaisvaltaisen kotoutumisen epäonnistumisia ja palveluprosessien hidastumisia, josta aiheutuu lisäkustannuksia.

Someron kaupunki on huolissaan siitä, että esitetyt säästöt kohdistuvat monialaisiin palveluihin kotoutumisprosessin alussa. Usein kyseessä ovat erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat. Alkuvaiheen kotoutumisen säästöt aiheuttavat kustannuksia myöhemmin mm. pitkittyneinä asiakasprosessina ja työttömyytenä. Kun tärkeitä asioita ei hoideta ajoissa, haasteet ilmestyvät myöhemmin ja vaativat enemmän monialaista työtä. Monialaisen suunnitelman tarkoitus on säästää kustannuksia ja tehostaa asiakaspolkua. On lyhytnäköistä säästää monialaisista kotoutumissuunnitelmista. Esimerkiksi nykyisestä TYP-toimintamallista tiedetään, että se on tehokas yhteistyön toimintatapa, jolla voidaan yhdistää eri viranomaisten asiantuntemus asiakkaan tilanteen edistämiseksi.

Näemme tärkeäksi huomioida perheen tilannetta kokonaisuudessaan erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa. Useat viranomaiset ottavat palveluissaan huomioon koko perheen tilanteen kokonaisuutena: perheenjäsenten terveyden- ja ekososionominen tila, Suomessa oleskelun peruste, oppimisvalmiudet ja muut kotoutumisen prosessiin vaikuttavat asiat. Perheen tilanne vaikuttaa työikäisten jäsenten työllistymiseen.

Perhesuunnitelma mahdollistaa monien viranomaisten yhteistyön sujuvoittamista ja toisi säästöjä, sekä helpottaisi asiakaspolkua. Tämä olisi erinomainen keino jakaa viranomaisten kesken tietoa asiakkaista. Perheen suunnitelmassa voidaan huomioida erilaiset perheenjäsenten tarpeet, kuten varhaiskasvatus, kuntoutus, koulutus ja työllistymisen tuen tarpeet. Asiakkaan ohjaamista palveluista toiseen sekä viranomaisten päällekkäistä työtä vältetään, samalla sujuvoitetaan kotoutumisprosessia ja viranomaistyötä.

Someron kaupunki korostaa yhteistyön merkitystä hyvinvointialueen kanssa. Tulkitsemiskustannukset tulevat nousemaan, kun samaa asiakasta ja asiaa käsitellään hyvinvointialueen, TE-viranomaisen ja kunnan palveluissa erikseen. Työntekijöiden asiantuntemus kehittyy yhteistyön myötä, sillä asiantuntijat pystyvät huomioimaan omassa työssään asiakkaan tilanteen kokonaisuudessaan. Muutosehdotus ei tue organisaation viranomaisten ekosysteemin muodostumista.

Lakimuutoksen tarkoituksena on nopeuttaa kotoutumisprosessia. Näemme, että nimenomaan monialainen yhteistyö, mm. monialainen kotoutumissuunnitelma ja perheen monialainen kotoutumissuunnitelma tehostavat ja nopeuttavat kotoutumista. Esitetyt leikkaukset heikentävät mahdollisuutta toteuttaa kotoutumispalveluita.

Luonnoksessa esitetään, että kunnan velvollisuus perustaa maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä poistetaan. Someron kaupunki katsoo, että ryhmä edistää yhteistyötä, suunnittelua ja kehittämistä mutta ei aiheuta kunnalle varsinaisia kustannuksia.

Someron kaupunki näkee, että esitetty normipurku ei tuo varsinaista säästöä kunnille

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Hallitus esittää, että kotoutumisohjelman asiakirja poistetaan ja kunnan hallinnollisia tehtäviä vähennetään.

Someron kaupunki katsoo, että kunnan kotoutumisohjelman asiakirjan laadinta ei aiheuta erityisiä kustannuksia eikä merkittävästi hallinnollista työtä. Yhteinen kotoutumisohjelma on tärkeä asiakirja mm. Salon tulevalle työllisyysalueelle, johon Somerokin kuuluu. Kuntien on välttämätöntä tehdä yhteistyötä kotoutumisen edistämiseksi, sen takia Someron kaupunki katsoo, että on tarve perustaa yhteistyöryhmä.

Sorokin Marjaana
Someron kaupunki - Someron kaupunki